

بررسی نقش میانجی تحول مثبت نوجوانی در رابطه بین شایستگی اجتماعی، بهزیستی تحصیلی و سرزندگی تحصیلی دانش آموزان دوره متوسطه دوم شهر بهبهان
Investigating the mediating role of positive adolescent development in the relationship between social competence, academic well-being and academic buoyancy in the second year students of the second secondary school in Behbahan city

Ameneh Shojaei

Ph.D. Student of Educational Psychology, Department of Psychology, Faculty of Education and Psychology, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran.

Dr. Alireza Hajiyakhchali*

Associate Professor, Department of Psychology, Faculty of Education and Psychology, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran.

a.haji@scu.ac.ir

Gholamhossien Maktabi

Associate Professor, Department of Psychology, Faculty of Education and Psychology, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran.

Manigah Shehni Yailagh

Professor, Department of Psychology, Faculty of Education and Psychology, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran.

آمنه شجاعی

دانشجوی دکتری روان شناسی تربیتی، گروه روان شناسی، دانشکده علوم تربیتی و روان شناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران.

دکتر علیرضا حاجی یخچالی (نویسنده مسئول)

دانشیار گروه روان شناسی، دانشکده علوم تربیتی و روان شناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران.

غلامحسین مکتبی

دانشیار گروه روان شناسی، دانشکده علوم تربیتی و روان شناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران.

منیجه شهنی بیلاق

استاد گروه روان شناسی، دانشکده علوم تربیتی و روان شناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران.

Abstract

The purpose of this study was to investigate the mediating role of positive adolescent development in the relationship between social competence, academic well-being, and academic buoyancy in the second-year students of the second secondary school in Behbahan City. The method of this study was descriptive-correlational using the structural equation modeling method. The statistical population included all secondary school students in Behbahan city in the academic year of 2021-2022 and 580 students were selected by multistage random sampling method. To collect data, the Academic Well-Being Questionnaire (AWBQ, Tuominen-Soini et al., 2012), the Academic Buoyancy Questionnaire (ABQ, Dehghanizadeh and Hossein Chari, 2012), the Social Competence Scale (SCS, Felner et al., 1990) and Positive Youth Development Scale (PYDS, Geldof et al., 2014) were used. The findings showed that the coefficients of social competency pathways to positive adolescent development, academic well-being, and academic buoyancy were positive and significant ($p < 0.05$). The findings of indirect relationships indicated that social competence indirectly had a significant effect on academic well-being and academic buoyancy through positive adolescent development ($p < 0.05$). Accordingly, positive adolescent development has a mediating role between social competence and academic well-being, as well as between social competence and academic buoyancy. Therefore, positive adolescent development has a key role in the relationship between social competence and academic well-being, and between social competence and academic buoyancy, so it can be concluded that social competence influences academic well-being and academic buoyancy in students by affecting positive adolescent development.

Keywords: academic well-being, positive adolescent development, academic buoyancy, social competence, students.

چکیده

هدف این پژوهش بررسی نقش میانجی تحول مثبت نوجوانی در رابطه بین شایستگی اجتماعی، بهزیستی تحصیلی و سرزندگی تحصیلی دانش آموزان دوره متوسطه دوم شهر بهبهان بود. روش پژوهش حاضر توصیفی-همبستگی به روش مدل یابی معادلات ساختاری بود. جامعه آماری، شامل تمامی دانش آموزان مقطع متوسطه دوم شهر بهبهان در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ بود که از این میان ۵۸۰ نفر به روش نمونه گیری تصادفی چندمرحله ای به عنوان نمونه انتخاب شدند. برای جمع آوری داده ها از پرسشنامه بهزیستی تحصیلی (AWBQ، توومینن-سوینی و همکاران، ۲۰۱۲)، پرسشنامه سرزندگی تحصیلی (ABQ، دهقانی زاده و حسین چاری، ۱۳۹۱)، مقیاس شایستگی اجتماعی (SCS، فلنر و همکاران، ۱۹۹۰) و مقیاس تحول مثبت نوجوانی (PYDS، گلدوف و همکاران، ۲۰۱۴) استفاده شد. یافته ها نشان دادند که ضرایب مسیرهای مستقیم شایستگی اجتماعی به تحول مثبت نوجوانی، بهزیستی تحصیلی و سرزندگی تحصیلی مثبت و معنی دار بودند ($p < 0.05$). یافته های روابط غیرمستقیم حاکی از این بود که شایستگی اجتماعی به طور غیرمستقیم از طریق تحول مثبت نوجوانی بر بهزیستی تحصیلی و سرزندگی تحصیلی اثر معنی دار دارد ($p < 0.05$). بر این اساس تحول مثبت نوجوانی نقش میانجی بین شایستگی اجتماعی و بهزیستی تحصیلی، و نیز بین شایستگی اجتماعی و سرزندگی تحصیلی دارد. بنابراین تحول مثبت نوجوانی در رابطه بین شایستگی اجتماعی و بهزیستی تحصیلی، و بین شایستگی اجتماعی و سرزندگی تحصیلی نقش کلیدی دارد پس می توان اذعان داشت که شایستگی اجتماعی با تحت تأثیر قرار دادن تحول مثبت نوجوانی، بهزیستی تحصیلی و سرزندگی تحصیلی را در دانش آموزان تحت تأثیر قرار می دهد.

واژه های کلیدی: بهزیستی تحصیلی، تحول مثبت نوجوانی، سرزندگی تحصیلی، شایستگی اجتماعی، دانش آموزان.

دانش‌آموزان دارای ظرفیت‌های مهمی هستند که از شروط اساسی پیشرفت و بهبود جوامع امروزی، شکوفا نمودن آن‌هاست. اما در این راه، عوامل مشکل‌آفرین گوناگونی وجود دارند که نتیجه آن آسیب‌های بلندمدت و کوتاه مدت اجتماعی و فردی می‌باشد. بسیاری از دانش‌آموزان در زمان تحصیل با شرایط مسئله‌ساز آموزشی و اجتماعی در محیط‌های خانه، کلاس و اجتماع روبه‌رو می‌گردند که می‌تواند برای آن‌ها در مدرسه شکست به همراه داشته باشد و باعث ضعف و ناتوانی در زندگی آینده آن‌ها شود (قاسمی^۱، ۲۰۲۳). در این میان دیدگاه تحول مثبت نوجوانی بر بافت و محیط مانند خانه، مدرسه و اجتماع تأکید دارد و آن را جزء سرمایه‌های تحولی می‌داند (تئوکاس^۲ و همکاران، ۲۰۰۵). بر همین اساس در سال‌های اخیر با قدرت گرفتن روان‌شناسی مثبت‌گرا، تمرکز بر جنبه‌های مثبت رشد نوجوانی افزایش داشته است (یعقوبی و نسائی مقدم، ۱۳۹۸). تحول مثبت نوجوانی^۳ رویکردی جدید در عرصه مطالعات نوجوانی است که متأثر از رویکرد سیستم‌های تحولی است (کاتالانو^۴ و همکاران، ۲۰۱۹). بنابراین تحول مثبت نوجوانی را می‌توان یکی از موضوعات مهم حوزه روان‌شناسی و از جمله عوامل مهم در مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان دانست (لرنر و همکاران، ۲۰۱۷). از دیدگاه تحول مثبت نوجوانی، زمانی این نوجوان بهتر پیشرفت می‌کند و شکوفا می‌شود که روابط سودمند متقابل با مردم و دنیای اجتماعی خویش برقرار کند (هینز، ۲۰۱۳).

یکی از موضوعات مهم که بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان مؤثر است، بهزیستی تحصیلی است. حوزه بهزیستی تحصیلی، به عنوان یک پیامد کیفی عملکرد تحصیلی در چند سال اخیر مورد توجه روان‌شناسان مثبت‌نگر قرار گرفته است (گاند^۵ و همکاران، ۲۰۱۶). بهزیستی تحصیلی به مثابه حالت ذهنی مثبت و رضایت‌بخشی می‌باشد که دربردارنده انرژی یا شور، احساس تعهد و شیفتگی یا دل‌بستگی است (حکمی و شکر، ۱۳۹۴). در پژوهش‌های دیگر، بهزیستی تحصیلی در واقع خودانگاره تحصیلی، مشکلات درک شده یادگیری و فرسودگی تحصیلی را در برمی‌گیرد یا شامل خستگی از پاسخگویی نسبت به انتظارات مدرسه، درآمیزی با کار مدرسه، ارزش مدرسه و رضایتمندی تحصیلی است (فیوریلی^۶ و همکاران، ۲۰۱۷). از سوی دیگر هدف همه نظام‌های آموزشی، پیشرفت تحصیلی برای دانش‌آموزان است و میزان بهره‌مندی از محیط‌های آموزشی مستلزم احساس انرژی و سرزندگی تحصیلی^۷ دانش‌آموزان است (میلر و همکاران، ۲۰۱۳). سرزندگی تحصیلی را پاسخی انطباقی به ناملایمات تحصیلی جزئی و به عبارتی دیگر به توانایی موفقیت‌آمیز دانش‌آموز در برخورد با چالش‌ها و موانع تحصیلی تعریف نموده‌اند (اکسو و وانگ^۸، ۲۰۲۲؛ پوتوین^۹ و همکاران، ۲۰۲۰). سرزندگی به این واقعیت اشاره دارد که می‌تواند دانش‌آموزان را توانا کند تا به صورت موفقیت‌آمیزی با موانع و چالش‌های تحصیلی مانند نمرات ضعیف، فشار امتحان، تکالیف سخت و دشواری که در طول تحصیل و مدرسه رخ می‌دهد به مقابله برخیزند (لی، دوان و لیو^{۱۰}، ۲۰۲۳).

یکی از متغیرهایی که می‌تواند با سرزندگی تحصیلی و بهزیستی تحصیلی مرتبط باشد شایستگی اجتماعی^{۱۱} دانش‌آموزان است. شایستگی اجتماعی، به داشتن توانایی برای پاسخگویی به روشی انعطاف‌پذیر و درست در موقعیت‌های اجتماعی و ارزیابی مناسب فرد از جایگاه اجتماعی می‌باشد که بر مبنای ادراک شخص از روابط متقابل اجتماعی در گذشته تشکیل یافته است (سلیم^{۱۲} و همکاران، ۲۰۲۲). در این راستا مدل فلنر و همکاران (۱۹۹۰) چهار بعد مهارت‌ها و توانایی‌های شناختی، مهارت‌های رفتاری، کفایت هیجانی و آمایه‌های انگیزشی را پیشنهاد می‌کند که عناصر محوری شایستگی اجتماعی را تشکیل می‌دهند (کلارک و فربرون^{۱۳}، ۱۹۹۷، ترجمه کاویانی، ۱۳۹۴). شایستگی اجتماعی در دوره نوجوانی دارای اهمیت خاصی است، زیرا که دوره نوجوانی از یک سو با بلوغ جسمی، روحی و روانی و تغییرات فیزیولوژیکی همراه بوده و از سوی دیگر، به لحاظ محیطی و هنجارهای اجتماعی با چالش‌های جدیدی روبه‌رو می‌شود؛ به گونه‌ای که انتظار می‌رود نوجوان استقلال بیشتری به دست آورد (دهقانی و همکاران، ۱۳۹۷).

گومز-لوپز^{۱۴} و همکاران (۲۰۲۲) در پژوهش نشان دادند که بین بهزیستی روان‌شناختی و شایستگی اجتماعی رابطه مثبت و دوسویه وجود دارد. تام^{۱۵} (۲۰۲۱) در پژوهشی به این نتیجه رسیدند که اطمینان از مؤلفه‌های تحول مثبت نوجوانی با سلامت روانی و بهزیستی پسران و دختران رابطه

1. Ghasemi
2. Theokas
3. positive adolescent development
4. Carmona-Halty
5. Gander
6. Fiorilli
7. academic buoyancy
8. Xu & Wang
9. Putwain
10. Li
11. social competence
12. Saleem
13. Freeborn
14. Gomez-Lopez
15. Tome

مثبت دارد. شک و جای^۱ (۲۰۲۰) در پژوهشی نشان دادند که تحول مثبت نوجوانی با رضایت از زندگی ارتباط مثبت دارد و بین تحول مثبت نوجوانی و بهزیستی تحصیلی با میانجی‌گری رضایت از زندگی بود. پالوس^۲ و همکاران (۲۰۲۱) در پژوهش خود نشان دادند که درگیری تحصیلی (مؤلفه بهزیستی تحصیلی) می‌تواند سبب کاهش عملکرد تحصیلی و افزایش فرسودگی شود، همچنین بین فرسودگی تحصیلی (مؤلفه بهزیستی تحصیلی) و عملکرد رابطه منفی گزارش شد. سماوی و همکاران (۱۴۰۲) اگر دانش‌آموزان نوجوان بتوانند نگرش تحصیلی بالا و خودتنظیمی عاطفی مطلوبی را کسب نمایند و در عین حال بر جنبه‌های مثبت تحول (رشد) خویش متمرکز شوند، می‌توانند سرزندگی و نشاط مطلوبی را در دوران تحصیل خود داشته باشند. کدیور و همکاران (۱۴۰۱) در پژوهشی نشان دادند که حمایت اجتماعی معلم بر سرزندگی با واسطه‌گری شایستگی رابطه دارد. موحدیان و همکاران (۱۴۰۱) نتایج نشان دادند که آموزش تحول مثبت نوجوانی با توجه به درگیر کردن دانش‌آموزان ظرفیت و توانمندی دانش‌آموزان را در مواجهه با مشکلات و تلاش در راستای موفقیت و پیشرفت تحصیلی افزایش می‌دهد. رنگرز (۱۴۰۰) در پژوهش خود نشان داد که مؤلفه‌های تحول مثبت نوجوانی بر شکوفایی و بهزیستی تحصیلی تأثیر مثبت دارند. به‌علاوه، دولتی و همکاران (۱۳۹۹) نیز در پژوهشی دیگر نشان دادند که مدل تحول مثبت نوجوانی براساس شایستگی اجتماعی بر ارزش مناسبی داشته و شایستگی بر تحول مثبت نوجوانی اثر مستقیم و معنی‌داری دارد. هم‌چنین، مرادی (۱۳۹۸) در پژوهشی نشان داد که بین مؤلفه‌های شایستگی، اعتماد، خلق و خو، مراقبت، ارتباط و مشارکت با پیشرفت تحصیلی ارتباط مثبت و معنی‌داری وجود دارد. فلاحتی (۱۳۹۸) در پژوهشی نشان دادند که آموزش شایستگی اجتماعی بر سازگاری، رفتار کمک‌طلبی تحصیلی و سرزندگی تحصیلی دانش‌آموزان مبتلا به ناتوانی یادگیری اثرگذار بود. حسین‌آباد و همکاران (۱۳۹۸) در پژوهشی نشان دادند که برنامه تحول مثبت نوجوانی باعث افزایش مؤلفه‌های بهزیستی روان‌شناختی (پذیرش خود، تسلط بر محیط، رابطه مثبت با دیگران، زندگی هدفمند، رشد شخصی و خودمختاری) در گروه آزمایش در مقایسه با گروه گواه بود. استادیان خانی و همکاران (۱۳۹۶) در مطالعه‌ای نشان دادند افرادی که از سبک اجتنابی برای حل مسائل اجتماعی استفاده می‌کنند اشتیاق کمتری برای برقراری روابط دارند و هر چه از حمایت اجتماعی بیشتر و شایستگی اجتماعی بالاتری برخوردار باشند اشتیاق بیشتری برای برقراری روابط دارند.

به‌طور کلی، پایه و اساس پیشرفت و موفقیت هر جامعه‌ای، آموزش و پرورش آن است و هسته اصلی این نظام، دانش‌آموزان می‌باشند که در بهبود و پیشرفت وضعیت جامعه نقش به‌سزایی دارند. از آن‌جا که دانش‌آموزان به‌عنوان هسته اصلی نظام آموزشی هستند، این مسئله ضرورت دارد تا مسائل مربوط به آن‌ها با حساسیت و توجه بیشتری مورد بررسی و توجه قرار گیرند (پانگ^۳ و همکاران، ۲۰۲۲؛ لوسکالزو^۴ و همکاران، ۲۰۱۹). همچنین با توجه به این‌که نوجوانی دوران تغییرات سریع جسمانی، روانی، شناختی و اجتماعی می‌باشد و دوره‌ای از زندگی است که نخستین تجارب زندگی انسان رخ می‌دهند. وجود این عوامل بر زندگی تحصیلی فراگیر نیز می‌تواند اثرگذار باشد. ارتقاء بهزیستی دانش‌آموزان و افزایش سرزندگی تحصیلی ب‌از جمله عوامل مهم توسعه و بهسازی منابع انسانی بوده و در چند دهه اخیر توجه سازمان‌های آموزشی به نیروهای سالم جسمی و فکری در نهادهای آموزشگاهی را به خود جلب کرده است. بنابراین مطالعه در مورد شایستگی اجتماعی، سرزندگی تحصیلی و بهزیستی تحصیلی می‌تواند ما را در تربیت دانش‌آموزان سالم، تندرست و شاد که می‌توانند به شکوفایی رسیده و در نتیجه جامعه‌ای شکوفا و سالم ایجاد کنند، یاری کند. فهم دقیق و عمیق تأثیرات روابط مستقیم و غیرمستقیم بین این متغیرها، برای دانش‌آموزان این امکان را فراهم می‌آورد تا درباره فرایند یادگیری به بینشی تازه برسند و این بینش کمک می‌کند تا فعالیت‌های آموزشی مؤثرتر را برای پیشرفت تحصیلی بتوان فراهم نمود. هر چند پژوهش‌های متعددی به صورت جداگانه این متغیرها را بررسی نموده‌اند اما این متغیرها بر تحول مثبت در نوجوانان کمتر مورد توجه قرار گرفته و همین امر ضرورت بررسی و انجام این مطالعه را سبب شده است. لذا این پژوهش با هدف بررسی نقش میانجی تحول مثبت نوجوانی در رابطه بین شایستگی اجتماعی، بهزیستی تحصیلی و سرزندگی تحصیلی دانش‌آموزان دوره متوسطه دوم شهر بهبهان انجام شد.

روش

پژوهش حاضر در دسته پژوهش‌های توصیفی-همبستگی با روش مدل‌یابی معادلات ساختاری بود. جامعه آماری پژوهش شامل تمامی دانش‌آموزان مدارس دخترانه این شهرستان ۱۷ و تعداد مدارس پسرانه ۱۵ مدرسه و همچنین، تعداد دانش‌آموزان دختر پایه یازدهم ۸۸۱ نفر و تعداد دانش‌آموزان پسر پایه یازدهم ۷۶۹ نفر در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ بود که به روش نمونه‌گیری تصادفی چندمرحله‌ای (ناحیه، مدرسه، رشته تحصیلی، کلاس و جنسیت دانش‌آموزان) ۵۸۰ (۲۹۰ دانش‌آموز دختر و ۲۹۰ دانش‌آموز پسر) به عنوان نمونه انتخاب شدند. ملاک‌های ورود به مطالعه رضایت

1. Shek & Chai
2. Palos
3. Peng
4. Loscalzo

بررسی نقش میانجی تحول مثبت نوجوانی در رابطه بین شایستگی اجتماعی، بهزیستی تحصیلی و سرزندگی تحصیلی دانش‌آموزان دوره متوسطه دوم شهر بهبهان
Investigating the mediating role of positive adolescent development in the relationship between social competence ...

آگاهانه، عدم ابتلا به بیماری‌های جدی روانی و جسمانی و قرار داشتن در بازه سنی ۱۷ تا ۱۸ سال و ملاک خروج از مطالعه مخدوش بودن پرسشنامه‌ها در نظر گرفته شد. به منظور رعایت اصول اخلاقی در توضیحات رضایت‌نامه اختیاری بودن شرکت در مطالعه و محرمانه بودن اطلاعات مورد تأکید قرار گرفت. همچنین جهت رعایت اصل رازداری به جای درخواست نام و نام خانوادگی از اختصاص دادن عدد به هر پاسخنامه استفاده شد. در انتها جهت آزمون فرضیه‌های پژوهش و برای ارزیابی مدل پیشنهادی از روش معادلات ساختاری و به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزارهای SPSS نسخه ۲۴ و AMOS نسخه ۲۴ استفاده شد.

ابزار سنجش

پرسشنامه بهزیستی تحصیلی (AWBQ)^۱: این ابزار توسط تومینین-سوینی^۲ و همکاران (۲۰۱۲) تدوین شده و دارای ۳۱ گویه و چهار مؤلفه ارزش مدرسه، فرسودگی نسبت به مدرسه، رضایتمندی تحصیلی و مشارکت در مدرسه می‌باشد. پاسخ مؤلفه ارزش مدرسه بر اساس لیکرت ۷ درجه‌ای از ۱ برای (از اصلاً درست نیست) تا ۷ برای (کاملاً درست)، مؤلفه فرسودگی نسبت به مدرسه بر اساس لیکرت ۷ درجه‌ای از ۱ برای (کاملاً مخالفم) تا ۷ برای (کاملاً موافقم)، مؤلفه رضایتمندی تحصیلی بر اساس لیکرت ۴ درجه‌ای از ۱ برای (به هیچ وجه) تا ۵ برای (خیلی زیاد)، و مؤلفه مشارکت در مدرسه بر اساس لیکرت ۷ درجه‌ای از ۱ برای (هرگز) تا ۷ برای (روزانه) نمره‌گذاری می‌شود. تومینین-سوینی و همکاران (۲۰۱۲) روایی صوری و محتوایی آن را مطلوب و ضریب پایایی آن را به روش آلفای کرونباخ برای مؤلفه‌های ارزش مدرسه، فرسودگی نسبت به مدرسه، رضایتمندی تحصیلی و مشارکت در مدرسه به ترتیب ۰/۶۴، ۰/۷۷، ۰/۹۱ و ۰/۹۴ گزارش نمودند. مرادی و همکاران (۱۳۹۵) روایی همگرایی ضریب همبستگی بین نمره کل بهزیستی تحصیلی و تنبذگی تحصیلی ادارک‌شده دانش‌آموزان را (۰/۳۲-) گزارش کرده است. و ضریب پایایی برای مؤلفه‌های ارزش مدرسه، فرسودگی نسبت به مدرسه، رضایتمندی تحصیلی و مشارکت در مدرسه و نمره کل به‌ترتیب ۰/۸۸، ۰/۷۳، ۰/۷۳، ۰/۷۵ و ۰/۷۷ گزارش کردند.

پرسشنامه سرزندگی تحصیلی (ABQ)^۳: این ابزار توسط دهقانی‌زاده و حسین‌چاری (۱۳۹۱) بر اساس مقیاس انگلیسی سرزندگی تحصیلی مارتین و مارش (۲۰۰۶) تدوین شده است که شامل ۹ گویه می‌باشد. نمره‌گذاری این مقیاس بر اساس یک مقیاس پنج درجه‌ای از نوع لیکرت (کاملاً مخالفم=۱ تا کاملاً موافقم=۵) درجه‌بندی می‌شود. نتایج آزمون کفایت نمونه‌برداری کیسر-میر-الکین^۴ (۰/۸۳) و آزمون کرویت بارتلت^۵ (۳۶۰/۶۱۱) نشان از وجود شواهد کافی برای انجام تحلیل عاملی بود. دهقانی‌زاده و حسین‌چاری (۱۳۹۱) ضرایب آلفای کرونباخ به‌دست‌آمده با حذف یک گویه برابر با ۰/۸۰ و ضریب بازآزمایی برابر ۰/۷۳ بود. همچنین دامنه همبستگی گویه‌ها با نمره کل بین ۰/۵۱ - ۰/۶۸ بود. ضریب پایایی این پرسشنامه، در پژوهش کیانی و کریمیان‌پور (۱۳۹۸) با استفاده از روش آلفای کرونباخ، ۰/۸۹ به‌دست آمد. در پژوهش حاضر ضریب پایایی برای پرسشنامه سرزندگی تحصیلی به روش آلفای کرونباخ ۰/۹۲ به‌دست آمد.

مقیاس شایستگی اجتماعی (SCS)^۶: این ابزار توسط فلنر^۷ و همکاران (۱۹۹۰) طراحی شده و ۴۷ گویه و چهار بعد مهارت‌ها و توانایی‌های شناختی، مهارت‌های رفتاری، کفایت هیجانی و آمیبه‌های انگیزشی را می‌سنجد. نمره‌گذاری این مقیاس بر اساس یک مقیاس پنج درجه‌ای از نوع لیکرت (کاملاً موافقم=۱ تا کاملاً مخالفم=۷) درجه‌بندی می‌شود. سوالات ۳، ۸، ۹، ۱۱، ۱۲، ۱۵، ۱۶، ۲۱، ۲۵، ۲۶، ۲۸، ۳۲، ۳۶، ۳۷، ۳۸، ۴۳، ۴۴ و ۴۵ به صورت معکوس نمره‌گذاری می‌شود. فلنر و همکاران (۱۹۹۰) روایی سازه با استفاده از تحلیل عاملی ۰/۸۳ و همبستگی این مقیاس با خرده مقیاس‌ها بالا و تمام ضرایب همبستگی ماده‌ها با کل مقیاس بیش از ۰/۰۵ گزارش نمودند. به علاوه ضریب پایایی مقیاس را با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰/۹۰ به دست آوردند. صفری و همکاران (۱۳۹۹) روایی محتوایی برای گویه این ابزار ۰/۰۶ و ضریب پایایی را با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۸۷ گزارش نمودند. در پژوهش حاضر، نمره کل به روش آلفای کرونباخ ۰/۸۱ و مؤلفه‌های مهارت‌ها و توانایی‌های شناختی، مهارت‌های رفتاری، کفایت هیجانی و آمیبه‌های انگیزشی به‌ترتیب ۰/۸۴، ۰/۸۷، ۰/۷۷ و ۰/۷۹ برای به‌دست آمد.

مقیاس تحول مثبت نوجوانی (PYDS)^۸: مقیاس تحول مثبت نوجوانی به وسیله گلدوف^۹ و همکاران (۲۰۱۴) با ۱۷ گویه طراحی شد و توسط پنج مؤلفه شایستگی، اطمینان، ارتباط، منش، و مراقبت، تحول مثبت نوجوانی را اندازه‌گیری می‌کند که برای نوجوانان دارای اعتبار لازم می‌باشد. این پرسشنامه به صورت دو ارزشی «واقعاً در مورد من درست است» یا «تقریباً در مورد من درست است»، بررسی می‌شود. گلدوف و همکاران (۲۰۱۴) روایی

1. Academic Well-Being Questionnaire (AWBQ)
2. Tuominen-Soini
3. Academic Buoyancy Questionnaire (ABQ)
4. Kaiser-Meyer-Olkin (KMO)
5. Bartlett's Test of Sphericity
6. Social Competence Scale (SCS)
7. Felner
8. Positive Youth Development Scale (PYDS)
9. Geldhof

همگرایی این ابزار را با مشارکت در جامعه (۰/۲۱)، روایی واگرا با افسردگی (۰/۴۰ تا -۰/۶۸) و رفتارهای پرخطر (۰/۴۶ تا -۰/۶۶) نشان دادند. پایایی این ابزار توسط گلدوف و همکاران (۲۰۱۴) با استفاده از آلفای کرونباخ برای کل آزمون ۰/۷۴ گزارش شده است. بابایی و همکاران (۱۳۹۶) روایی این ابزار را با استفاده از تحلیل عامل اکتشافی بررسی کردند که مقدار KMO برابر ۰/۸۵ و مقدار آزمون کروییت بارلت را برابر با ۱۹۴۰/۹۴ و ضریب پایایی آن را با استفاده از آلفای کرونباخ برای کل مقیاس ۰/۸۱ و برای خرده‌مقیاس‌های شایستگی ۰/۵۰، اعتماد ۰/۸۶، منش ۰/۵۲، مراقبت ۰/۶۳ و ارتباط ۰/۷۹ گزارش نمودند. در پژوهش حاضر، ضریب پایایی برای پرسشنامه تحول مثبت نوجوانی به روش آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه ۰/۷۶ و برای خرده‌مقیاس‌های شایستگی ۰/۶۸، اعتماد ۰/۹۰، منش ۰/۷۲، مراقبت ۰/۷۱ و ارتباط ۰/۸۲ به‌دست آمد.

یافته ها

از ۵۸۰ شرکت‌کننده پژوهش، ۲۹۰ دانش‌آموز دختر (۵۰ درصد) و ۲۹۰ دانش‌آموز پسر (۵۰ درصد) بودند. میانگین و انحراف استاندارد سن دختران به ترتیب ۱۷/۰۸ و ۰/۲۷ برای پسران میانگین و انحراف استاندارد به ترتیب ۱۷/۴۳ و ۱/۱۳ می‌باشد. تحصیلات پدر در دانش‌آموزان دختر و پسر به ترتیب ۸/۶۰ و ۱۵/۲۰ درصد زیردپلم، ۱۸/۶۰ و ۲۰/۲۵ درصد دپلم، ۷/۶۰ و ۶/۹۰ درصد کاردانی، ۴۶/۶۰ و ۲۲/۸۰ درصد کارشناسی، ۱۳/۴۰ و ۲۲/۸۰ درصد کارشناسی ارشد و ۵/۲۰ و ۷/۲۰ درصد دکتری بود. به‌علاوه تحصیلات مادر در دانش‌آموزان دختر و پسر به ترتیب ۱۲/۴۰ و ۱۷/۹۰ درصد زیردپلم، ۳۰/۷۰ و ۳۰/۷۰ درصد دپلم، ۵/۲۰ و ۳/۸۰ درصد کاردانی، ۴۲/۴۰ و ۲۵/۵۰ درصد کارشناسی، ۶/۹۰ و ۱۷/۶۰ درصد کارشناسی ارشد و ۲/۴۰ و ۴/۵۰ درصد دکتری بود.

میانگین، انحراف معیار، چولگی و کشیدگی متغیرهای پژوهش در جدول ۱ نشان داده شده است. در جدول ۱ یافته‌های توصیفی مربوط به متغیرهای پژوهش شامل مولفه‌های بهزیستی تحصیلی: رضایت تحصیلی ۱، مشارکت در مدرسه ۲، ارزش مدرسه ۳، فرسودگی نسبت به مدرسه ۴؛ و متغیر سرزندگی تحصیلی ۵؛ مولفه‌های تحوی مثبت نوجوانی: شایستگی ۶، اطمینان ۷، ارتباط ۸، منش ۹، مراقبت ۱۰؛ و مولفه‌های شایستگی اجتماعی: مهارت‌ها و توانایی‌های شناختی ۱۱، مهارت‌های رفتاری ۱۲، کفایت هیجانی ۱۳ و آمایه‌های انگیزشی ۱۴ ارائه شده است.

جدول ۱- میانگین، انحراف معیار، چولگی و کشیدگی متغیرهای پژوهش

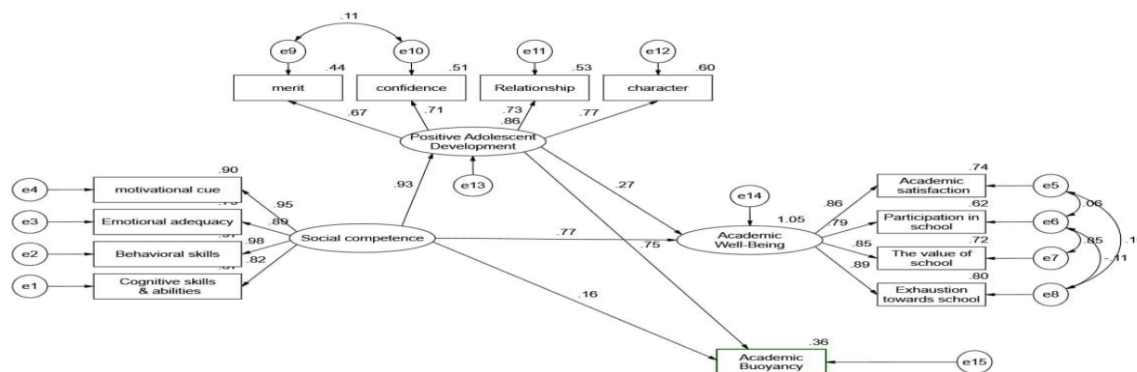
متغیرها	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴
۱														
۲	۰/۷۰**													
۳	۰/۷۴**	۰/۹۴**												
۴	۰/۷۹**	۰/۶۶**	۰/۷۴**											
۵	۰/۴۸**	۰/۴۶**	۰/۴۸**	۰/۵۱**										
۶	۰/۵۹**	۰/۵۱**	۰/۵۲**	۰/۴۲**	۰/۶۰**									
۷	۰/۶۱**	۰/۵۴**	۰/۵۸**	۰/۴۲**	۰/۶۳**	۰/۵۳**								
۸	۰/۵۹**	۰/۵۷**	۰/۶۱**	۰/۴۴**	۰/۶۳**	۰/۴۸**	۰/۵۳**							
۹	۰/۶۷**	۰/۶۱**	۰/۶۵**	۰/۴۶**	۰/۶۵**	۰/۴۹**	۰/۵۴**	۰/۵۶**						
۱۰	۰/۶۳**	۰/۵۹**	۰/۶۴**	۰/۴۵**	۰/۶۶**	۰/۳۹**	۰/۴۱**	۰/۵۰**						
۱۱	۰/۷۳**	۰/۷۰**	۰/۷۴**	۰/۷۳**	۰/۴۲**	۰/۴۲**	۰/۴۱**	۰/۵۰**	۰/۶۰**					
۱۲	۰/۸۶**	۰/۷۸**	۰/۸۴**	۰/۸۹**	۰/۵۲**	۰/۵۸**	۰/۶۴**	۰/۶۶**	۰/۷۱**	۰/۷۱**				
۱۳	۰/۷۶**	۰/۷۲**	۰/۷۷**	۰/۸۰**	۰/۴۹**	۰/۵۴**	۰/۵۹**	۰/۶۲**	۰/۶۳**	۰/۷۱**	۰/۷۲**			
۱۴	۰/۸۳**	۰/۷۳**	۰/۸۰**	۰/۸۰**	۰/۴۸**	۰/۵۷**	۰/۶۱**	۰/۶۶**	۰/۶۷**	۰/۶۷**	۰/۷۷**	۰/۹۳**	۰/۸۴**	
میانگین	۰/۶۰	۰/۷۲	۰/۵۵	۰/۵۵	۰/۵۷	۰/۶۲	۰/۶۲	۰/۶۰	۰/۶۰	۰/۶۵	۰/۴۸	۰/۵۶	۰/۵۵	۰/۵۷
انحراف معیار	۰/۱۶	۰/۱۹	۰/۱۱	۰/۱۳	۰/۲۱	۰/۳۶	۰/۳۶	۰/۳۷	۰/۳۷	۰/۳۳	۰/۱۵	۰/۱۲	۰/۱۵	۰/۱۳
چولگی	-۰/۱۰	-۰/۰۹	-۰/۱۵	-۰/۴۷	-۰/۲۹	-۰/۴۷	-۰/۵۲	-۰/۶۷	-۰/۴۳	-۰/۶۰	-۰/۴۰	-۰/۲۴	-۰/۳۹	-۰/۶۰
کشیدگی	۰/۲۹	۰/۶۰	۰/۷۹	۱/۹۶	-۰/۱۴	-۰/۹۷	-۱/۰۲	۴/۵۳	-۱/۱۵	-۰/۷۹	۰/۳۴	-۰/۱۰	-۰/۲۹	۱/۴۵

همگی در سطح ۰/۰۱ معنی‌دار بودند.

بررسی نقش میانجی تحول مثبت نوجوانی در رابطه بین شایستگی اجتماعی، بهزیستی تحصیلی و سرزندگی تحصیلی دانش‌آموزان دوره متوسطه دوم شهر بهبهان
Investigating the mediating role of positive adolescent development in the relationship between social competence ...

با توجه به نتایج جدول ۱ تمامی مؤلفه‌های بهزیستی تحصیلی با مؤلفه‌های تحول مثبت نوجوانی و مؤلفه‌های شایستگی اجتماعی دارای همبستگی معنی‌داری است. به‌علاوه سرزندگی تحصیلی با مؤلفه‌های تحول مثبت نوجوانی و مؤلفه‌های شایستگی اجتماعی و نیز مؤلفه‌های تحول مثبت نوجوانی با مؤلفه‌های شایستگی اجتماعی دارای همبستگی معنی‌داری بود.

مطابق ضریب چولگی و کشیدگی متغیرها در جدول ۱ تخطی از نرمال بودن داده‌ها با توجه به معیار نرمال بودن (قدرمطلق ضریب کجی کمتر از ۳ و قدرمطلق کشیدگی کمتر از ۱۰) مشاهده نشد. به‌علاوه مفروضه هم خطی بودن داده‌های پژوهش بر اساس شاخص تورم واریانس کمتر از ۱۰ و شاخص تحمل بیشتر از ۰/۱ تأیید شد. در شکل ۱ ضرایب استاندارد مسیرهای الگوی طراحی شده نشان داده شده است.

شکل ۱. الگوی پیشنهادی به همراه ضرایب استاندارد

همان‌طور که در شکل ۱ نشان می‌دهد شایستگی اجتماعی و تحول مثبت نوجوانی در مجموع ۲۷ درصد بهزیستی تحصیلی و ۴۵ درصد سرزندگی تحصیلی را تبیین می‌کنند. در جدول ۲ ضرایب استاندارد مسیرهای مستقیم آرایه شده است.

جدول ۲- ضرایب استاندارد مسیرهای مستقیم بین متغیرها

مسیرها	ضریب غیر استاندارد	ضریب استاندارد	خطای معیار	آماره T	سطح معنی‌داری
شایستگی اجتماعی به تحول مثبت نوجوانی	۱/۶۹	۰/۹۳	۰/۱۰	۱۶/۶۹	۰/۰۰۱
شایستگی اجتماعی به سرزندگی تحصیلی	۰/۲۸	۰/۱۶	۰/۲۸	۱/۰۳	۰/۰۰۳
شایستگی اجتماعی به بهزیستی تحصیلی	۰/۸۳	۰/۷۷	۰/۰۷	۱۲/۵۹	۰/۰۰۱
تحول مثبت نوجوانی به سرزندگی تحصیلی	۰/۷۱	۰/۷۵	۰/۱۶	۴/۴۵	۰/۰۰۱
تحول مثبت نوجوانی به بهزیستی تحصیلی	۰/۱۶	۰/۲۷	۰/۰۳	۴/۶۹	۰/۰۰۱

همان‌طور که بر اساس نتایج جدول ۲ مشاهده می‌شود در مواردی که آماره T خارج از محدوده (-۱/۹۶ تا ۱/۹۶) باشد یا سطح معنی‌داری کمتر از ۰/۰۵ است دو متغیر با یکدیگر ارتباط معنی‌داری دارند. بر این اساس شایستگی اجتماعی با تحول مثبت نوجوانی ($\beta = ۰/۹۳$ ؛ $T = ۱۶/۶۹$)، شایستگی اجتماعی به بهزیستی تحصیلی ($\beta = ۰/۷۷$ ؛ $T = ۱۲/۵۹$)، شایستگی اجتماعی با سرزندگی تحصیلی ($\beta = ۰/۷۵$ ؛ $T = ۴/۴۵$)، تحول مثبت نوجوانی با بهزیستی تحصیلی ($\beta = ۰/۷۱$ ؛ $T = ۴/۶۹$)، و تحول مثبت نوجوانی با سرزندگی تحصیلی ($\beta = ۰/۷۵$ ؛ $T = ۴/۴۵$) معنی‌دار بود. برای تعیین اثر غیرمستقیم از آزمون میانجی‌گری سوپل استفاده شد که نتایج آن در جدول ۳ نشان داده شده است.

جدول ۳- نتایج مسیرهای غیرمستقیم بین متغیرهای پژوهش

مسیر	ضریب β	آماره T	سطح معنی‌داری
شایستگی اجتماعی ← تحول مثبت نوجوانی ← بهزیستی تحصیلی	۰/۲۵۴	۶/۰۶۲	۰/۰۰۱
شایستگی اجتماعی ← تحول مثبت نوجوانی ← سرزندگی تحصیلی	۰/۶۹۶	۴/۲۰۲	۰/۰۰۱

اثر غیرمستقیم شایستگی اجتماعی از طریق تحول مثبت نوجوانی با بهزیستی تحصیلی در دانش‌آموزان ($\beta = ۰/۲۵۴$ ؛ $T = ۶/۰۶$) معنی‌دار بود. هم‌چنین شایستگی اجتماعی از طریق تحول مثبت نوجوانی با سرزندگی تحصیلی در دانش‌آموزان ($\beta = ۰/۶۹۶$ ؛ $T = ۴/۲۰۲$) معنی‌دار بود. بنابراین

شایستگی اجتماعی از طریق تحول مثبت نوجوانی با بهزیستی تحصیلی و سرزندگی تحصیلی در دانش‌آموزان رابطه دارد ($P < 0/05$). در جدول ۴ شاخص‌های میزان برازندگی الگوی فرضی ارائه شده است.

جدول ۴- شاخص‌های برازندگی الگوی طراحی شده

شاخص‌های برازش	X^2/df	GFI	AGFI	IFI	TLI	CFI	NFI	RMSEA
مقادیر مطلوب	کمتر از ۳	$\geq 0/80$	$\geq 0/80$	$\geq 0/90$	$\geq 0/90$	$\geq 0/90$	$\geq 0/90$	کمتر از 0/1
الگو	۲/۰۳۹	۰/۹۵	۰/۹۲	۰/۹۷	۰/۹۷	۰/۹۸	۰/۹۷	۰/۰۶

همان‌طور که در جدول ۴ مشاهده می‌شود شاخص‌های برازندگی الگوی پژوهش حاضر مناسب بوده بنابراین الگوی پیشنهادی از برازندگی مطلوبی برخوردار است.

بحث و نتیجه‌گیری

این پژوهش با هدف بررسی نقش میانجی تحول مثبت نوجوانی در رابطه بین شایستگی اجتماعی، بهزیستی تحصیلی و سرزندگی تحصیلی دانش‌آموزان دوره متوسطه دوم شهر بهبهان انجام شد. نتایج مربوط به شاخص‌های برازندگی نشان دادند که الگوی طراحی شده از برازش مناسبی برخوردار بود. نتایج تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان داد که بین شایستگی اجتماعی و تحول مثبت نوجوانی رابطه مثبت و معنی‌دار وجود دارد. این نتیجه با یافته‌های گومز-لوپز و همکاران (۲۰۲۲)، دولتی و همکاران (۱۳۹۹)، مرادی (۱۳۹۸)، استادیان خانی و همکاران (۱۳۹۶) همسو بود. کسب مهارت‌های شایستگی در دوران ابتدایی زندگی هر فرد سبب پرورش آن در دوران‌های بعدی زندگی فرد می‌شود (دولتی و همکاران، ۱۳۹۹). به علاوه دوره نوجوانی نیز یکی از حساس‌ترین، دوره‌های زندگی و فرصتی برای کسب شایستگی‌ها و مهارت‌های زندگی بیشتر برای هر فرد است. لذا وجود شایستگی در نوجوان در حال تحصیل امری مهم و ضروری است (ازوگا-ایبیک، ۲۰۱۳). دانش‌آموزان در زندگی با موانع و مشکلات متعددی روبرو خواهند شد که برای پشت سر گذاشتن این مشکلات به یادگیری‌های مختلف از جمله شایستگی اجتماعی نیاز دارند (بانرجی، ۲۰۱۶). هم‌چنین عوامل انگیزشی مانند اعتماد و اطمینان دانش‌آموزان به توانمندی‌های خویش را می‌توان از عوامل پیش‌بینی‌کننده تحول مثبت نوجوانی در نظر گرفت (دولتی و همکاران، ۱۳۹۹). به‌طور کلی، نوجوانی که به این نتیجه و اعتماد به نفس برسد که از شایستگی و توانایی‌های اجتماعی مناسب و یا زیادی برخوردار است، انگیزه‌اش برای مواجهه و درگیر شدن با اهداف بالاتر و چالش‌های زندگی تحصیلی و یا شخصی بیشتر می‌شود. هم‌چنین چون خود را کوچک و پایین نمی‌بیند از برقراری ارتباط با دیگران نیز ترسی ندارد و می‌تواند روابط بین‌فردی خود را مدیریت و کنترل کند. بنابراین عوامل انگیزشی مانند اعتماد به نفس، اطمینان دانش‌آموزان به توانایی‌های خود، آگاهی بر توانایی درک دیگران و توانایی ارتباط با دیگران از جمله مؤلفه‌های شایستگی اجتماعی هستند که با تحول مثبت نوجوانی رابطه مثبتی دارند. بر این اساس هر چه شایستگی اجتماعی بیشتر باشد، تحول مثبت نوجوانی در دانش‌آموزان نیز بیشتر خواهد شد. این امر سبب شده تا این دانش‌آموزان در مدرسه پیشرفت بیشتری داشته و نمرات بالاتری کسب می‌کنند. به‌علاوه شایستگی اجتماعی در برون‌دادهای مثبت زندگی در آینده نوجوانان چون اشتغال مناسب، ارتقاء سلامت روان نوجوانان و پیشگیری از ناسازگاری آن‌ها و ... می‌تواند مؤثر باشد و سبب بهبود هر چه بهتر رشد شناختی و مدیریت رفتار در آن‌ها نیز گردد.

نتایج تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان داد که بین شایستگی اجتماعی و سرزندگی تحصیلی رابطه معنی‌داری وجود دارد. این نتیجه با یافته‌های لی و همکاران (۲۰۲۳)، فلاحتی (۱۳۹۸)، امیرارده جانی و همکاران (۱۴۰۱) همسو بود. شایستگی اجتماعی توانایی عملکرد انسان در استقلال شغلی و مسئولیت‌پذیری اجتماعی دانسته‌اند و یا به عبارت دیگر توانایی مراقبت از خود و یاری رساندن به مراقبت از دیگران است (صلیبی و مدرسی، ۱۳۹۵). از سوی دیگر سرزندگی تحصیلی در واقع حس درونی برای تضمین سلامت درونی هر فرد (امیرارده جانی، ۱۴۰۱) و توانایی دانش‌آموزان در مواجهه موفقیت‌آمیز با موانع، چالش‌های تحصیلی و فائق آمدن بر آن‌هاست (کامرفوردو همکاران، ۲۰۱۵). فردی که شایستگی اجتماعی لازم را کسب کند، احساس دیده شدن، با ارزش بودن و مفید بودن خواهد کرد. بدیهی است که داشتن چنین احساسات و بازخوردهایی که افراد در نتیجه داشتن شایستگی بالا کسب خواهند کرد سبب شده تا دانش‌آموزان در محیط تحصیلی و آموزشی خود احساس سرزندگی کنند (فلاحتی، ۱۳۹۸). هم‌چنین داشتن مهارت‌های ارتباطی بین‌فردی و اجتماعی، توانایی درک دیگران و برقراری ارتباط مثبت با دیگران موجب می‌شود که نوجوان بتواند در مدرسه و محیط اطراف خود دوستان صمیمی پیدا کرده، در گروه‌های مورد علاقه خود عضو شود و به‌طور کلی بتواند لحظات شاد و فرح‌بخشی را بگذراند، در نتیجه بر

بررسی نقش میانجی تحول مثبت نوجوانی در رابطه بین شایستگی اجتماعی، بهزیستی تحصیلی و سرزندگی تحصیلی دانش‌آموزان دوره متوسطه دوم شهر بهبهان
Investigating the mediating role of positive adolescent development in the relationship between social competence ...

فرسودگی تحصیلی خود غلبه کرده و به سرزندگی تحصیلی برسد. به این ترتیب می‌توان گفت شایستگی اجتماعی می‌تواند تأثیر مستقیمی بر سرزندگی تحصیلی بر دانش‌آموزان داشته باشد.

نتایج تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان داد که بین شایستگی اجتماعی و بهزیستی تحصیلی رابطه مثبت و معنی‌دار وجود دارد. این نتیجه با یافته‌های گومز-لوپز و همکاران (۲۰۲۲)، استادیان خانی و همکاران (۱۳۹۶)، تومینین-سوینی و همکاران (۲۰۱۲) همسو می‌باشد. بنا به گفته محققان احساس شایستگی در محیط، یک نیاز اولیه روان‌شناختی است که نقش اصلی را در انگیزش و سازگاری در حوزه‌های مختلفی که فرد در آن فعالیت دارد، ایفا می‌کند (لداک و بوفارد، ۲۰۱۷). اگر فردی بتواند بر رفتار دیگران به طریقی که قصد دارد و از نظر اجتماعی مقبول است، تأثیر بگذارد دارای شایستگی یا شایستگی اجتماعی است (استادیان خانی و همکاران، ۱۳۹۶). به عبارت دیگر شایستگی اجتماعی به انسان راه زندگی کردن در اجتماع را می‌آموزد، شخصیت می‌دهد و ظرفیت‌های او را در جهت فردی و در مقام عضو جامعه گسترش می‌دهد (صلیبی و مدرسی، ۱۳۹۵). در این راستا مدل فلنر و همکاران (۱۹۹۰) چهار بعد مهارت‌ها و توانایی‌های شناختی، مهارت‌های رفتاری، کفایت هیجانی و آمیاه‌های انگیزشی را پیشنهاد می‌کند که عناصر محوری شایستگی اجتماعی را تشکیل می‌دهند. از سوی دیگر تومینین-سوینی و همکاران (۲۰۱۲)، بهزیستی تحصیلی را به عنوان تلاش فراگیر جهت ایجاد حالتی از رفاه تحصیلی و عاطفی پایدار با تکیه وی بر ادراک از توانش‌های شناختی، هیجانی و حرکتی خود تعریف نمودند. این مدل شامل چهار مؤلفه‌ای ارزش مدرسه، فرسودگی تحصیلی، رضایتمندی تحصیلی و مشارکت در امور مدرسه است. لذا با افزایش و تقویت ابعاد شایستگی تحصیلی (مهارت‌ها و توانایی‌های شناختی، مهارت‌های رفتاری، کفایت هیجانی و آمیاه‌های انگیزشی) می‌توان شاهد بالا رفتن ارزش مدرسه، کاهش فرسودگی تحصیلی، افزایش رضایتمندی تحصیلی و بالا رفتن مشارکت در امور مدرسه (ابعاد بهزیستی تحصیلی) در دانش‌آموزان بود. به بیان بهتر نوجوانی که نسبت به ظرفیت‌ها، استعدادها و توانایی‌های خود اعتماد و ایمان کافی داشته باشد، احساس حقارت و خودکم‌بینی نمی‌کند و می‌تواند آگاهی و مهارت‌های اجتماعی دیگران را درک کند و با آن‌ها رابطه‌ی متقابل و احترام‌آمیز برقرار کند و به‌طور کلی شایستگی اجتماعی لازم را برای حضور در مدرسه و جامعه کسب می‌کند. از این‌رو، حضور در مدرسه و وجود مدرسه را به عنوان مکانی علمی-آموزشی که زمینه‌ساز حضور موفق او در سطح جامعه است ارزشمند و مفید تلقی کرده و از بودن در مدرسه احساس لذت و رضایت می‌کند. در نتیجه برای ساعاتی که مدرسه می‌گذرانند ارزش بیشتری قائل شده و در انجام تکالیف درسی و رسیدن به بهزیستی و موفقیت‌های تحصیلی تلاش بیشتری می‌کند.

نتایج تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان داد که بین تحول مثبت نوجوانی و سرزندگی تحصیلی رابطه مثبت و معنی‌دار وجود دارد. این نتیجه با یافته‌های ملکی و همکاران (۱۴۰۰)، سماوی و همکاران (۱۴۰۲) همسو می‌باشد. از منظر تحول مثبت نوجوانی، تاب‌آوری، ظرفیت پویا و انطباقی در رابطه متقابل فرد و بافت تعریف می‌شود (لرنر و همکاران، ۲۰۱۳). از جهت دیگر سرزندگی تحصیلی، به معنای ایجاد نشاط و پویایی در رفتار و اندیشه دانش‌آموزان است (ملکی و همکاران، ۱۴۰۰). سرزندگی نوعی ترمیم خود است که با پیامدهای مثبت هیجانی، عاطفی و شناختی همراه است. از طرفی تحول مثبت جوانی هم نیازمند زمینه روان‌شناختی مثبت است و هم پیامدهای مثبتی از خود به‌جای می‌گذرانند (سماوی و همکاران، ۱۴۰۲). بدیهی است دانش‌آموزانی که از تحول مثبت بالایی برخوردارند، ارزش بالایی برای خویش قائل هستند، به صورت بالقوه ذهن گشوده‌تر دارند، رفتارهای مناسبی از خویش نشان می‌دهند و ارتباط خوبی با اطرافیان خویش برقرار می‌کنند اگر دانش‌آموزی بتواند؛ نیروهای ذهنی خود را در نیل به اهداف رفتاری و تحصیلی برانگیخته نماید و نگاه مثبتی نسبت به تحصیل خود داشته باشد و نیز عواطف موجود در زندگی خویش را متعادل و در جهت ایجاد عاطفه مثبت حرکت نماید و همچنین بر آن بخش از تحولات دوره نوجوانی که بر دید مثبت به زندگی اشاره دارند، متمرکز شود، می‌تواند پویایی و نشاط ذکر شده را در ذهن و رفتار خود ایجاد نماید (ملکی و همکاران، ۱۴۰۰). به بیان بهتر سرزندگی تحصیلی به توانایی موفقیت‌آمیز دانش‌آموزان در پاسخ درست و منطقی به مشکلاتی که است که در طی روز در مدرسه و خانواده و در ارتباط با همکلاسی‌ها، دوستان، معلمان و اعضای خانواده با آن مواجه شده‌اند. اگر دانش‌آموز کاری را به صورت داوطلبانه و خودجوش انجام دهد و عضو گروه‌های تحصیلی، ورزشی، فرهنگی و ... شود با احتمال بیشتری در آن کار و گروه انرژی و تلاش بیشتری را صرف می‌کند و از موفقیت در آن بیشتر لذت می‌برد. اگر دانش‌آموز بتواند با دیگران به خوبی همکاری کند و از بودن در گروه لذت ببرد و توانایی و شایستگی‌های خود را بشناسد و این اطمینان در او حاصل شود که با توجه به این توانایی‌ها در حال و آینده و در مواجهه با مشکلات و چالش‌های مختلف زندگی موفق عمل خواهد کرد سرزندگی و نشاط بیشتری را چه در تحصیل و چه در زندگی تجربه خواهد کرد. لذا به نظر می‌رسد با افزایش متغیر تحول مثبت نوجوانی (شایستگی، اطمینان، منش، مراقبت و ارتباط) در دانش‌آموزان افزایش سرزندگی تحصیلی نیز رخ خواهد داد که در نتیجه به دنبال می‌توان پیشرفت تحصیلی را در دانش‌آموزان شاهد بود.

نتایج تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان داد که بین تحول مثبت نوجوانی و بهزیستی تحصیلی رابطه مثبت و معنی‌دار وجود دارد. این نتیجه با یافته‌های تام (۲۰۲۱)، شک و چای (۲۰۲۰)، پالوس و همکاران (۲۰۲۱)، موحدیان و همکاران (۱۴۰۱) و حسین‌آباد و همکاران (۱۳۹۸) همسو می‌باشد. ارتقاء

بهبودی دانش‌آموزان، به‌عنوان یکی از مهم‌ترین ابعاد توسعه و بهسازی منابع انسانی است. بهزیستی تحصیلی یکی از جدیدترین مفاهیم روان‌شناسی مثبت است. بهزیستی تحصیلی یکی از عواملی است که می‌تواند نقش بسزایی در افزایش عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان داشته باشد (رنگرز، ۱۴۰۰). تحول مثبت نوجوانی نیز با توجه به درگیر کردن دانش‌آموزان ظرفیت و توانمندی دانش‌آموزان را در مواجهه با مشکلات و تلاش در راستای موفقیت و پیشرفت تحصیلی را افزایش می‌دهد (موحدیان و همکاران، ۱۴۰۱). لذا تحول مثبت نوجوانی در افزایش انطباق‌پذیری مسیر بهزیستی تحصیلی مؤثر خواهد بود (حسین‌آباد و همکاران، ۱۳۹۸). دوستان، شرایط تحصیل و روحیات روانی فرد در دوران نوجوانی بر موفقیت یا عدم موفقیت او در دوران بزرگسالی تأثیر زیادی می‌گذارد. داشتن دوستان ناباب می‌تواند او را به بیراه و انتخاب مسیر اشتباه در زندگی مانند اعتیاد بیاندازد. ناکامی و شکست تحصیل و یا انتخاب‌های غلط تحصیلی می‌تواند منجر به دوری از تحصیل و یا انتخاب رشته یا حوزه‌ای شود که فرد به آن علاقه‌ای ندارد و استعدادها و توانایی‌هایش در آن حوزه به هدر رود. در نتیجه توجه به این برهه از زندگی بسیار حائز اهمیت است. برنامه تحول مثبت نوجوانی طراحی برای درک بیشتر نقاط قوت نوجوانان و کمک به آنان برای موفقیت و برتری بر چالش‌ها می‌باشد. این برنامه همان‌طور که قبلاً نیز بیان شد شامل پنج (شش) ویژگی شایستگی، اطمینان، ارتباط، منش، مراقبت (و مشارکت) می‌شود که با توجه به این ویژگی‌ها، نوجوان می‌تواند به از دوران تحصیل خود رضایت داشته و از آن لذت ببرد برای مدرسه و درس خود ارزش و اهمیت قائل شود و کمتر دچار استرس، اضطراب و افسردگی تحصیلی شود و در نتیجه به بهزیستی و پیشرفت تحصیلی برسد.

بر اساس نتایج حاصل‌شده در این پژوهش تحول مثبت نوجوانی در رابطه بین شایستگی اجتماعی و سرزندگی تحصیلی نقش میانجی دارد. این یافته با نتایج سماوی و همکاران (۱۴۰۲)، امیرارده‌جانی (۱۴۰۱)، پکران و همکاران (۲۰۰۲) همسو می‌باشد. دوران نوجوانی یکی از مهم‌ترین دوران یا به عبارتی از بحرانی‌ترین دوران زندگی است. در این دوران آینده انسان رقم خورده و موفقیت یا شکست تحصیلی هر کسی در این دوران، اهمیت بسزایی در آینده شغلی و تحصیلی او دارد. با توجه به این امر، بسیار مهم است که در نوجوانی، افراد بتوانند شایستگی‌ها و توانایی‌های خود را شناسایی کرده باشند. شایستگی اجتماعی در واقع می‌تواند انگیزه نوجوان را برای درگیر شدن در تکالیف و چالش‌های زندگی و شرایط مطلوب ترغیب کند چرا که نوجوان با ادراک شایستگی بالا کارکردهای سازگارانه مناسبی دارند (دولتی و همکاران، ۱۳۹۹). در این میان دانش‌آموز اگر توانایی این را داشته باشد که با تمام چالش‌هایی که در زمینه تحصیلی برای وی پیش می‌آید کنار بیاید و با انگیزه و اشتیاق از عهده تکالیفی که بر عهده او گذاشته می‌شود برآید، سرزندگی تحصیلی را تجربه می‌کند (فلاحی، ۱۳۹۸). به علاوه یکی از دیدگاه‌های متخصصان در این رابطه دیدگاه تحول مثبت نوجوانی است. با توجه به اهمیت این دیدگاه مهم یعنی «تحول مثبت نوجوانی» در این مطالعه، این مقوله، به عنوان یک متغیر میانجی در رابطه شایستگی اجتماعی با سرزندگی تحصیلی در نظر گرفته شد. از منظر تحول مثبت نوجوانی، زمانی که نوجوانان روابط سودمند متقابلی با مردم و دنیای اجتماعی خویش برقرار کنند، بهتر می‌توانند پیشرفت کرده و شکوفا شوند (هینز، ۲۰۱۳). به بیان بهتر ارتقای آگاهی اجتماعی، آگاهی بر توانایی درک دیگران، برقراری ارتباط، مسئولیت‌پذیری، حفظ آگاهی شخصی و مدیریت کردن روابط از مؤلفه‌های شایستگی اجتماعی است. نوجوانی که این ویژگی‌ها را داشته باشد می‌تواند ضمن اطمینان از شایستگی‌های خود، ارتباط دوسویه دوستانه همراه با منش و احترام را با دیگران تشکیل داده و در فعالیت‌های درسی و اجتماعی مشارکت داشته باشد. در نتیجه در برخورد با مشکلات و چالش‌ها در مدرسه و اجتماع هم اعتماد به نفس و شایستگی فردی برای مواجهه با مشکلات را دارد و هم این که اگر توانایی لازم برای غلبه بر چالش را نداشته باشد می‌تواند از طریق ارتباط با دوستان و اطرافیان خود بر مشکلات فائق آید و چون نسبت به آینده موفق خود امیدوار است، در نتیجه دچار ناامیدی نیز نشده و همیشه می‌تواند سرزندگی و شور و نشاط جوانی خود را حفظ کند. در واقع نوجوانی که شایستگی، صلاحیت تحصیلی و اجتماعی لازم برای حضور در مدرسه و جامعه کسب کرده باشد و بتواند علاوه بر موفقیت تحصیلی، ارتباط دوستانه و صحیحی را با اطرافیان خود برقرار کند، با احتمال بسیار بیشتری از حضور در مدرسه شاد و خوشحال بوده و سرزندگی بیشتری را احساس می‌کند.

از این گذشته، نتایج این پژوهش نشان داد که تحول مثبت نوجوانی در رابطه بین شایستگی اجتماعی و بهزیستی تحصیلی نقش میانجی دارد. نتیجه این پژوهش با یافته‌های حسین‌آباد و همکاران (۱۳۹۸)، دولتی و همکاران (۱۳۹۹)، برهنم و موسیوند (۱۴۰۰) همسو می‌باشد. از آنجا که جوانی یکی از حساس‌ترین مراحل زندگی در رشد و تکامل سلامت جسمی، روانی و اجتماعی است. انتقال موفقیت‌آمیز از مرحله کودکی به دوره نوجوانی به تغییر در مفهوم خویشتن‌نیازی اساسی دارد. نوجوان که بیش از هر زمان دیگر تحت فشارهای محیطی گوناگون قرار دارد درصد تعیین هویت خود و ایجاد تعادل و هماهنگی بین خواسته‌ها و امیال متضاد خود بر می‌آید. فرد باید در دوره نوجوانی با برقراری ارتباط مجدد با تجارب گذشته به تعیین اهداف آینده‌اش بپردازد و ناگزیر با پذیرش تغییرات سریع در همه ابعاد، هویت خود را بازسازی کند (ژو و شک، ۲۰۲۰). به دلیل آن که

بررسی نقش میانجی تحول مثبت نوجوانی در رابطه بین شایستگی اجتماعی، بهزیستی تحصیلی و سرزندگی تحصیلی دانش‌آموزان دوره متوسطه دوم شهر بهبهان
Investigating the mediating role of positive adolescent development in the relationship between social competence ...

رشدخودمختاری و احساس شایستگی از ویژگی‌های دوره نوجوانی است، بنابراین تمرکز اصلی برنامه تحول مثبت نوجوانی بر مشارکت فعال نوجوانان در تصمیم‌گیری و شکل‌گیری تعامل مثبت در آن‌هاست (لین و شک، ۲۰۱۹). رویکرد تحول مثبت نوجوانی بر این باور است که توجه به این توانمندی‌ها و تلاش در جهت تقویت آن می‌توان نوجوان را در مسیر تحول مثبت قرار گیرد در نتیجه بهزیستی تحصیلی آن نیز تقویت می‌شود. پس می‌توان ادغان داشت که شایستگی اجتماعی با تحت تأثیر قرار دادن تحول مثبت نوجوانی، بهزیستی تحصیلی را در دانش‌آموزان نیز تحت تأثیر قرار می‌دهد. شایستگی اجتماعی در نوجوانان، یعنی این‌که نوجوان میزان شناخت و مهارت‌های اجتماعی و ارتباطی خود را رشد داده و تقویت کند، همان‌طور که نیازها و خواسته‌های معقول خود را می‌شناسد و سعی در تأمین آنان دارد نیازها و خواسته‌های دیگران را نیز درک کند و با ایجاد رابطه احترام‌آمیز با آنان ارتباط برقرار کند و به‌طور کلی، توانایی آگاهی و کنترل کردن روابط شخصی و اجتماعی خود را داشته باشد. وقتی نوجوانی بتواند این شایستگی و مهارت‌ها را کسب کند، دیگر نوجوانی تنها و افسرده نیست که هیچ ارزیابی برای مدرسه و ارتباط با همسالان و معلمان خود قائل نیست، بلکه نوجوانی است که از حضور در مدرسه و ارتباط با دوستان و همکلاسی‌های خود خوشحال است، در امور کلاسی و مدرسه مشارکت کرده و مدرسه را به عنوان مکانی شاد و ارزشمند در نظر می‌گیرد که این امر موجب بهبود و افزایش بهزیستی تحصیلی او می‌شود.

با توجه به اهمیت حیاتی آموزش و پرورش در تربیت سرمایه‌های اجتماعی، انتظار می‌رود مدارس به عنوان مهم‌ترین محیط آموزشی با ایجاد سرزندگی تحصیلی و بهزیستی تحصیلی، بتوانند با بالا بردن مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان، آنان را به عنوان فرد مفیدی به جامعه تحویل دهند. از جمله نظرات رویکرد تحول مثبت نوجوانی آن است که مؤلفه‌های تحول مثبت نوجوانی و پیشرفت در زمینه تحصیلی، بهزیستی و سرزندگی تحصیلی در اکثر زمینه‌ها به‌طور مثبت رابطه دارند و یکی از مؤثرترین روش‌ها جهت پیشگیری از چالش‌های منفی مرتبط با تحول و رفتار نوجوان پیشرفت و ارتقای تحول مثبت است و در نتیجه هر چه مؤلفه‌های تحول مثبت نوجوانی افزایش یابد، پیشرفت تحصیلی نوجوانان افزایش می‌یابد. در این راستا نتایج این مطالعه نیز بر ارتباط بین شایستگی اجتماعی با بهزیستی تحصیلی، سرزندگی تحصیلی با میانجی‌گری تحول مثبت نوجوانی صحت‌گذاشته است. همچنین نتایج این تحقیق توانسته است تأثیرات تحول مثبت بر تغییرات پیشرفت تحصیلی را تبیین کند. نتیجه‌ی به دست آمده از برازش مناسب داده‌ها حاکی از این است که پیشرفت تحصیلی شامل بهزیستی و سرزندگی تحصیلی در بین دانش‌آموزان دختر و پسر سال دوم دوره‌ی متوسطه‌ی دوم شهر بهبهان را می‌توان بر مبنای مجموعه‌ای از متغیرها از جمله شایستگی اجتماعی و میانجی‌گری متغیر تحول مثبت توصیف نمود. با توجه به این‌که این پژوهش روی دانش‌آموزان دوره متوسطه دوم انجام شده پیشنهاد می‌شود این پژوهش در مقاطع تحصیلی متفاوت نیز اجرا گردد. از دیگر محدودیت‌های تحقیق، عدم دقت کافی پاسخگویان بود که بر نتایج تأثیرگذار بوده و خارج از کنترل محقق بود. با توجه به اینکه ابزار مورد استفاده در پژوهش پرسش‌نامه بوده است؛ پرسش‌نامه‌ها به صورت ناخودآگاه و به دلایل متعدد از جمله عدم صداقت آزمودنی در ارائه‌ی پاسخ‌ها مستعد تحریف هستند و ممکن است نتایج را تحت تأثیر قرار دهند. بر این اساس پیشنهاد می‌شود تا سایر روش‌ها همچون مصاحبه نیز جهت تکمیل این کار پژوهشی انجام شود. با توجه به نقش تحول مثبت در سرزندگی تحصیلی به مسئولین آموزشی و افراد ذیربط پیشنهاد می‌شود که به مقوله تحول مثبت نظر ویژه‌ای داشته و تدابیری را جهت برگزاری و آموزش دوره‌های تحول مثبت را به دانش‌آموزان اتخاذ نمایند؛ به علاوه، نقش و ارتباط سایر متغیرهای تأثیرگذار بر تحول مثبت نوجوانی بررسی شوند تا دانش منسجمی درباره تحول مثبت نوجوانی در مدارس و روابط این سازه با سایر سازه‌ها که قابلیت بیشتری در برنامه‌ریزی‌های مربوطه دارد، حاصل شود.

منابع

- استادیان خانی، ز.، فدایی مقدم، م.، و احمدی، ف. (۱۳۹۶). پیش‌بینی‌کننده‌های رابطه اشتیاق: شایستگی، حل مسئله و حمایت (اجتماعی). *روان‌شناسی بالینی و شخصیت*، ۱۵ (۲)، ۶۵-۷۳. <https://doi.org/10.22070/cpap.2020.2817>
- امیرارده جانی، ن. (۱۴۰۱). اثربخشی آموزش راهبردهای شناختی و فراشناختی یادگیری بر سرزندگی تحصیلی، درگیری تحصیلی و شایستگی اجتماعی-هیجانی دانش‌آموزان محروم از آموزش مجازی. *رویش روان‌شناسی*، ۹ (۱۱)، ۱۹۸-۱۸۷. [20.1001.1.2383353.1401.11.9.192](https://doi.org/10.2383353.1401.11.9.192)
- پرندین، ش. (۱۳۸۵). *ساخت و استانداردسازی پرسشنامه صلاحیت اجتماعی در نوجوانان تهرانی*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد روان‌شناسی بالینی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران.
- حسین چاری، مو دهقانی‌زاده، مح. (۱۳۹۱). بررسی خصوصیات روان‌سنجی مقیاس سرزندگی تحصیلی در میان دانش‌آموزان. *مجله مطالعات آموزش و یادگیری*، ۴ (۲)، ۴۷-۴۱. <https://doi.org/10.22099/jsli.2013.1575>

- حسین آباد، ن.، نجفی، م.، و رضایی، ع. م. (۱۳۹۸). اثربخشی برنامه آموزشی تحول مثبت نوجوانی بر مؤلفه‌های بهزیستی روانشناختی در نوجوانان. *مطالعات روان شناسی بالینی*، ۳۵(۳)، ۲۲۳-۲۳۹. <https://doi.org/10.22054/jcps.2019.43770.2156>
- حکمی، س. و شکری، ا. (۱۳۹۴). رابطه بین جهت‌گیری‌های هدف پیشرفت و بهزیستی تحصیلی: الگوی اثرات میانجیگر هیجان‌ات پیشرفت. *مطالعات اندازه‌گیری و ارزشیابی آموزشی*، ۱۱(۱)، ۳۱-۶۵. https://jresearch.sanjesh.org/article_19303.html?lang=fa
- دولتی، س.، کوچک انتظار، ر.، و صادقی افجه، ز. (۱۳۹۹). مدل‌یابی تحول مثبت نوجوانی براساس خودتنظیمی، شایستگی اجتماعی و پیوند والدینی. *روان‌شناسی اجتماعی*، ۱۴(۵۸)، ۴۵-۵۷. https://journals.iau.ir/article_680969.html
- دهقانی، ی.، حکمتیان‌فرد، ص. و کامران، ل. (۱۳۹۷). اثربخشی آموزش تاب‌آوری بر شایستگی اجتماعی و عزت نفس دانش‌آموزان با ناتوانی یادگیری. *مجله مطالعات ناتوانی*، ۲۸(۲)، ۱۴-۲. [10.1001.1.23222840.1397.8.0.82.7](https://doi.org/10.1001.1.23222840.1397.8.0.82.7)
- رنگرز، ز. (۱۴۰۰). پیش‌بینی شکوفایی و بهزیستی تحصیلی دانش‌آموزان مقطع متوسطه بر اساس مؤلفه‌های رشد مثبت نوجوانان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد روانشناسی تربیتی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه سمنان، سمنان، ایران.
- سماوی، س. ا.، سماوی، ع.، و هاشمی‌پور، س. (۱۴۰۲). ارائه مدل علی نشاط تحصیلی بر اساس نگرش تحصیلی خودتنظیمی هیجانی و رشد مثبت جوانان. *مطالعات روانشناسی تربیتی*، ۲۰(۴۹)، ۳۸-۵۶. <https://civilica.com/doc/1732707>
- صفری، م.، رضاخانی، س.، و دوکانهای فرد، ف. (۱۳۹۹). تبیین روابط بین ذهن‌آگاهی و شفقت‌به‌خود با شایستگی اجتماعی در دانشجویان دختر براساس نقش میانجی بخشودگی بین‌فردی. *پژوهش‌های کاربردی روانشناختی*، ۱۱(۴)، ۳۹۶-۳۸۱. <https://doi.org/10.22059/japr.2021.309197.643625>
- صلیبی، ژ. و مدرسی، گ. (۱۳۹۵). بررسی رابطه سلامت عمومی با فرسودگی شغلی و کفایت اجتماعی معلمان زن مدارس ابتدایی شهر تهران در سال تحصیلی ۱۳۹۳-۱۳۹۲. *پژوهش‌نامه زنان*، ۱۱(۱)، ۱۵۴-۱۲۷. https://womenstudy.ihcs.ac.ir/article_1948.html
- فلاحتی، ز. (۱۳۹۸). بررسی اثربخشی آموزش شایستگی اجتماعی بر سازگاری، رفتار مددجویی و نشاط تحصیلی دانش‌آموزان دارای ناتوانی‌های یادگیری. کارشناسی ارشد روانشناسی تربیتی، دانشگاه خلیج فارس، بوشهر، ایران.
- کدیور، پ.، آقامیرلی، م.، امامی‌پور، س. (۱۴۰۱). مدل سازی معادلات ساختاری در بررسی رابطه بین حمایت اجتماعی معلم و همسالان با عملکرد تحصیلی و سرزندگی با واسطه‌گری شایستگی و هیجان‌های تحصیلی. *دستاورد‌های روان‌شناختی*، ۲۹(۱)، ۱۴-۱. <https://doi.org/10.22055/psy.2022.33796.2561>
- کلارک، د. م. و فربورن، ک. (۱۹۹۷). *درمان‌های شناختی-رفتاری: دانش و روش‌های کاربردی رفتار درمانی شناختی*. ترجمه حسین کاویانی (۱۳۹۴). تهران: انتشارات مهر کاویان.
- کیانی، ا. و کریمیان‌پور، غ. (۱۳۹۸). نقش کیفیت زندگی در مدرسه و خودتنظیمی تحصیلی در پیش‌بینی سرزندگی تحصیلی دانش‌آموزان. *روان‌شناسی مدرسه و آموزشگاه*، ۱۸(۱)، ۱۹۱-۱۷۳. <https://doi.org/10.22098/jsp.2019.802>
- مرادی، خ. (۱۳۹۸). رابطه مؤلفه‌های تحول مثبت نوجوانی با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان. *علوم روانشناختی*، ۱۸(۷۷)، ۶۳۴-۶۲۷. <https://ensani.ir/file/download/article/1572073264-10246-98-60-pdf>
- مرادی، م.، سلیمانی خشاب، ع. ع.، شهاب‌زاده، س.، صباغیان بغدادآباد، ح. و دهقانی زاده، م. ح. (۱۳۹۵). آزمون ساختار عاملی و سنجش همسانی درونی پرسشنامه بهزیستی دانشگاهی نسخه ایرانی. *اندازه‌گیری تربیتی*، ۷(۳۶)، ۱۴۸-۱۲۳. <https://ensani.ir/file/download/article/20180319110525-9880-203.pdf>
- ملکی، ر. موالی، ن. و زنگنه مطلق، ف. (۱۴۰۰). رابطه بین عملکرد تحصیلی و مهارت‌های اجتماعی، نشاط تحصیلی و فرسودگی تحصیلی. اولین همایش ملی آینده پژوهی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، شیراز. <https://civilica.com/doc/1246071>
- موحدیان، ز.، قمرانی، ا.، و سجادیان، ا. (۱۴۰۱). اثربخشی آموزش فرانشناخت و تحول مثبت نوجوانی بر تاب‌آوری و بهزیستی تحصیلی دانش‌آموزان دختر با مشکلات رفتاری. *روانشناسی تحولی: روانشناسان ایرانی*، ۱۸(۷۲)، ۴۱۴-۴۰۱. https://jfp.stb.iau.ir/article_698352.html
- Carmona-Halty, M., Schaufeli, W. B., Llorens, S., and Salanova, M. (2019). Satisfaction of basic psychological needs leads to better academic performance via increased psychological capital: a three-wave longitudinal study among high school students. *Frontiers in Psychology*, 10, Article 2113. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.02113>
- Comerford, J., Batteson, T., & Tormey, R. (2015). Academic buoyancy in second level schools: Insights from Ireland. *Journal of Social and Behavioral Sciences*, 197, 98-103. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.07.061>
- Felner, R. D., Lease, A. M., & Phillips, R. C. (1990). *Social competence and the language of adequacy as a subject matter for psychology: A quadripartite travel framework*. Beverly-Hills: Sage.
- Fiorilli, C., De Stasio, S., Di Chiacchio, C., Pepe, A., & Salmela-Aro, K. (2017). School burnout, depressive symptoms and engagement: Their combined effect on student achievement. *International Journal of Educational Research*, 84, 1-12. <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2017.04.001>
- Gander, F., Proyer, R. T., & Ruch, W. (2016). Positive psychology interventions addressing pleasure, engagement, meaning, positive relationships, and accomplishment increase well-being and ameliorate depressive symptoms: A randomized, placebo-controlled online study. *Frontiers in Psychology*, 7(685), 1-12. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2016.00686>
- Geldhof, G. J., Bowers, E. P., Boyd, M. J., Mueller, M. J., Napolitano, K. S., Lerner, J. V., & Lerner, R. M. (2014). The creation and validation of short and very short measures of PYD. *Journal of Research on Adolescence*, 24(1), 163-176. <https://doi.org/10.1111/jora.12039>
- Ghasemi, F. (2023). School context and academic engagement: A longitudinal study on the mediating effect of the motivational self-system. *Motivation Science*, 9(1), 42-52. <https://doi.org/10.1037/mot0000284>

بررسی نقش میانجی تحول مثبت نوجوانی در رابطه بین شایستگی اجتماعی، بهزیستی تحصیلی و سرزندگی تحصیلی دانش‌آموزان دوره متوسطه دوم شهر بهبهان
Investigating the mediating role of positive adolescent development in the relationship between social competence ...

- Gomez-Lopez, M., Viejo, C., Romera, E. M., & Ortega-Ruiz, R. (2022). Psychological well-being and social competence during adolescence: Longitudinal association between the two phenomena. *Child Indicators Research*, 15, 1043-1061. <https://doi.org/10.1007/s12187-021-09899-w>
- Heinze, H. J. (2013). Beyond a bed: Support for positive development for youth residing in emergency shelters. *Children and Youth Services Review*, 35(2), 278-286. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2012.10.018>
- Leduc, C., & Bouffard, T. (2017). The impact of biased self-evaluations of school and social competence on academic and social functioning. *Learning and Individual Differences*, 55, 193-201. <https://doi.org/10.1016/j.lindif.2017.04.006>
- Lerner, R. M., Wang, J., Hershberg, R. M., Buckingham, M. H., Harris, E. M., Tirrell, J. M., ... & Lerner, J. V. (2017). *Positive youth development among minority youth: A relational developmental systems model*. In N. J. Cabrera & B. Leyendecker (Eds.), *Handbook on positive youth development of minority children and youth* (pp. 5-17). Cham: Springer.
- Li, X., Duan, S., & Liu, H. (2023). Unveiling the predictive effect of students' perceived efl teacher support on academic achievement: The mediating role of academic buoyancy. *Sustainability*, 15(13), 10205. <https://doi.org/10.3390/su151310205>
- Lin, L., & Shek, D. T. L. (2019). Positive youth development. In: Shek, D. T. L., Leung, J. T. Y. (Eds). *Encyclopedia of Child and Adolescent Development*. (Vol 1, pp. 1-11). Advancing Responsible Adolescent Development. New York, NY: Wiley. <https://doi.org/10.5195/jyd.2019.712>
- Loscalzo, Y., Rice, S. P., Giannini, M., & Rice, K. G. (2019). Perfectionism and academic performance in Italian college students. *Journal of Psychoeducational Assessment*, 37(7), 911-919. <https://doi.org/10.1177/0734282918800748>
- Martin, A. J., & Marsh, H. W. (2006). Academic buoyancy and its psychological and educational correlates: A construct validity approach. *Psychology in the Schools*, 43(3), 267-282. <https://doi.org/10.1002/pits.20149>
- Miller, S., Connolly, P., & Maguire, L. K. (2013). Wellbeing, academic buoyancy and educational achievement in primary school students. *International Journal of Educational Research*, 62, 239-248. <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2013.05.004>
- Palos, R., Kekäläinen, T., Duodu, F., Gutiérrez, A., Arandes, J. M., Jänis, J., & Castaño, P. (2021). Detailed nature of tire pyrolysis oil blended with light cycle oil and its hydroprocessed products using a NiW/HY catalyst. *Waste Management*, 128, 36-44. <https://doi.org/10.1016/j.wasman.2021.04.041>
- Peng, X., Sun, X., & He, Z. (2022). Influence mechanism of teacher support and parent support on the academic achievement of secondary vocational students. *Frontiers in Psychology*, 13, 863740. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.863740>
- Putwain, D. W., Wood, P., & Pekrun, R. (2020). Achievement emotions and academic achievement: Reciprocal relations and the moderating influence of academic buoyancy. *Journal of Educational Psychology*, 9, 1-19. <https://doi.org/10.1037/edu0000637>
- Saleem, F., Legette, K. B., & Byrd, C. M. (2022). Examining school ethnic-racial socialization in the link between race-related stress and academic well-being among African American and Latinx adolescents. *Journal of School Psychology*, 91, 97-111. <https://doi.org/10.1016/j.jsp.2022.01.001>
- Shek, D. T. L., & Chai, W. (2020). The impact of positive youth development attributes and life satisfaction on academic well-being: A longitudinal mediation study. *Frontiers in Psychology*, 11(11), 1-10. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.02126>
- Tome, G. (2021). Positive youth development and wellbeing: Gender differences. *Front Psychol*, 12, 1-10. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.641647>
- Tuominen-Soini, H., Salmela-Aro, K., & Niemivirta, M. (2012). Achievement goal orientations and academic well-being across the transition to upper secondary education. *Learning and Individual Differences*, 22(3), 290-305. <https://doi.org/10.1016/j.lindif.2012.01.002>
- Xu, X., & Wang, B. (2022). EFL students' academic buoyancy: Does academic motivation and interest matter?. *Frontiers in Psychology*, 13, 858054. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.858054>
- Zhu, X., Shek, D. T. L. (2020). Impact of a positive youth development program on junior high school students in mainland China: A pioneer study. *Children and Youth Services Review*, 114, 105022. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2020.105022>